

Vukašin Lončar

FORRADALOM ÉS ALKOTÓTEVÉKENYSÉG

(Vukašin Lončarnak, a VKSZ Tartományi Pártbizottsága Elnökségi tagjának Szabadkán — október 6. és 8. között — megtartott tudományos összejövetelen elhangzott bevezetője.)*

Mai összejövetelünk tárgya — a forradalom és az alkotótevékenység — a tudományos és eszmei-politikai tevékenység, az elmélet és gyakorlat jelenlegi állása, a szocializmusért folyó harc céljai, iránya és tartalma, az embernek, a munkának és az alkotótevékenységnek a felszabadítása szempontjából egyaránt időszerű és figyelemreméltó.

A forradalom új szakaszába érkezünk, amely a szocialista öngazdálkodásban fejeződik ki legteljesebben, és jut el a marxizmus klasszikusai — Marx, Engels és Lenin — eszméinek valóra váltásához.

Jelenünk a nagy forradalmi átalakulások kora, amelyek során a régi világ helyébe egy új lép.

Ellentmondásoktól, válságoktól és veszélyektől terhes világunk egészen más, mint volt a múltban. A munkásosztály és a haladó erők harcának köszönhetően a szocializmus nem csupán reménykedést jelent, hanem állandó forradalmi folyamatot, a társadalom és az ember kulturális és társadalmi átalakulását, aminek során embermilliók elméletetvé és gyakorlatává, a jövő világméretű formájává válik. A további forradalmi átalakulásokra, a réginek a lerombolására és egy új, igazságosabb, emberibb, szabadabb világ létrehozására csak a munkásosztálynak mint a forradalom legfontosabb tényezőjének részvételével kerülhet sor.

A forradalom gyakorlati alkotótevékenység, a tömegek eltökéltsége, hogy radikálisan megváltoztassák a politikai, társadalmi és kulturális elnyomást, valamint a gazdasági kizsákmányolást, és hogy az ember felszabadításával progresszív változást idézzenek elő a szervezett mozgalomban és tevékenységben. A forradalom a mai időhatáraink között

* Megjelent a *Savremenost* 1977. évi 6. számában.

alkotó jellegű elméleti munkával, szervezett gyakorlati tettekkel juttatja érvényre a szocializmust, az emberi alkotótevékenységet leginkább méltányoló társadalmat.

Az októberi és más forradalmak győzelmével — amelyek közül eredetiségével kitűnik a miénk — a szocializmus világfolyamattá vált. A szocializmus számára ma már nem kérdéses, hogy lenni, vagy nem lenni. Nemcsak új társadalmi viszonyokról van itt szó, hanem a társadalom legszélesebb rétegeinek életmódjában végbement alapvető változásokról is.

Globálisan nézve a marxizmus tudományként, eszmeként és a proletariátus gyakorlataként válik az osztályharc eszközévé a megváltozott körülmények között. Lein közmondásként ismert gondolata, hogy „Forradalmi elmélet nélkül nincs forradalmi mozgalom”, Marxnak az a kifejezése, hogy, „a forradalmak a történelmek hajtóerői”, és Titónak az a mondata, hogy „A forradalom nem azonos a nyugodt hétköznapi élettel” és az a figyelmeztetése, hogy „A forradalom még nem fejeződött be” mindig serkentően hatnak, időszerűek és az alkotótevékenység során napról napra beigazolódnak.

Nincs forradalom alkotótevékenység nélkül, sem a szó valódi értelmében vett alkotótevékenység forradalom nélkül: mind az egyik, mind a másik az emberi munka és alkotótevékenység eredménye. Sem a forradalmár, sem az alkotó számára nem léteznek kész megoldások. A forradalom az alkotótevékenység legmagasabb foka.

A szocialista öngazgatás, a mi társadalmunkban a proletariátus diktatúrájaként és a munkásosztály uralmaként valósul meg, és az állandóan változó, módosuló folyamat, amelynek viszonyai között az ember szabadon teljesítheti ki képességeit. A munkásosztály és általában az ember társadalmi, gazdasági és kulturális felemelkedésének és felszabadulásának legfontosabb előfeltétele, hogy a munkásosztály és a dolgozók kezébe összpontosuljon a politikai hatalom. Ezért hazánkban az öngazgatás nem épülhet a társadalom tagja ellenére, vagy pusztán annak nevében, hanem csak az azonos osztályérdekű és célú emberekért és emberekkel.

A jugoszláv forradalom élén állva a JKSZ a társadalom sokoldalú forradalmi átalakulásában, a munkásosztály élharcává vált, mert erejét a gyakorlatból merítette, és a jelen változásaiban a jövőt figyelte.

Az öngazgatásban az ember forradalmi alkotótevékenysége teljeseedik ki. Gyakorlati tevékenységünkben és programjaink irányvételében rendkívüli erővel jut kifejezésre, hogy az ember saját munkája minden eredményének és körülményének, saját sorsának az ura. Az öngazgatás az alkotótevékenység feltétele, lényege, eredménye és ténye, hisz a forradalom a világ átalakításának és újraformálásának szakadatlan folyamata. A forradalom milliókat képes mozgósítani. Alkotmányunk és A társult munkáról szóló törvény új történelmi folyamatok kezdetét jelenti a munka és az alkotótevékenység felszabadításában. A társult

munka köztársaságának létrejöttével a forradalom és az alkotótevékenység a jövőért folyó küzdelem szerves részévé válik.

Minden eddigi eredményünk ellenére (pedig már sokat elértünk: megváltoztattuk az ország arculatát, új viszonyokat és életmódot alakítottunk ki, következetes politikánkkal ismertekké és elismertté válunk világszerte), tudatában vagyunk annak, hogy társadalmi gyakorlatunkban nagyon sok jelenség vár még a céljainkkal való összehangolásra. Még mindig jelen vannak ezeknek a viszonyoknak a maradványai, azok a tudati és magatartásbeli formák, amelyek lassítják, vagy kérdésessé igyekeznek tenni társadalmi fejlődésünket, s ezentúl szembenállnak forradalmunk és szocialista humanizmusunk céljaival.

A tesvériség, egység és egyenjogúság ellen irányuló nacionalizmus és ellenforradalmiság művelődési és társadalmi életünkben új formát igyekszik ölteni. A nacionalizmussal párhuzamban támadja társadalmunkat és teszi kérdésessé az emberi szabadságot és a személyiség integritását a technokratizmus, a liberalizmus, a társadalmi elittel kapcsolatos felfogások, a bürokratikus tudat és magatartásforma, a kispolgáriság.

Ezeket az ellentmondásokat, a lemaradást, a régi felfogást és viszonyokat csak határozott eszmei-politikai tevékenységgel, a forradalmi harc állandó gyakorlati érvényrejutásával, az elmélet és a gyakorlat összhangba hozásával hidalhatjuk át.

A forradalom és az alkotótevékenység kritikai viszonyulása a valósághoz nem más, mint a régi felfogás és világ elleni tevékeny küzdelem. Nagy felelősség hárul ezért tudományos- és kultúrmunkásainkra, hogy a forradalom céljai, valamint a nagy és felelősségteljes ügyek iránti elkötelezettségük az általános irányvétel szintjén maradjon. A valósághoz való kritikai viszonyulás egyben a munkásosztály küzdelmének, munkájának, a forradalomhoz való folyamatos hozzájárulásának az értékelését is jelenti.

Állandó igényként jelentkezik a jelen kutatásának, az elmélet és gyakorlat vizsgálatának, az elvek és a mindennapi élet szembesítésének szükségessége. A marxizmus iránti élénk érdeklődést ki kell terjesztenünk a gyakorlatra, az eszmei-politikai küzdelemre és elméleti vizsgálódásokra, valamint a kitűzött célok megközelítésére. Ilyen téren egyre nő a tudományos és kulturális alkotótevékenység, az alkotók, a tudományos- és kultúrmunkások felelőssége.

Ezeknek a kérdéseknek a vizsgálatát azoknak a folyamatoknak a megnevezésével tehetjük teljesebbé, amelyek szocialista öngazgatási gyakorlatunk szerves részei. Veljko Vlahović egy gondolatára emlékeztetnék: „Ha politikusan szándékozunk cselekedni és gondolkodni, akkor nemcsak egyetlen folyamatot kell szem előtt tartanunk, mert végső soron a forradalmi harc — ezt bizonyítja a mi forradalmi tapasztalataink is — a legkülönbözőbb tiltakozásokat és nyugtalanságot foglalja magában. A mi forradalmunk közös mederbe terelte a parasztság, a munkásosztály és a nemzet lázongásait, és így váltak ezek egyetlen

nagy tiltakozással. A pártnak, a Kommunista Szövetségnek az ereje akkor jutott leginkább kifejezésre, amikor megtalálta ezeknek a tiltakozásoknak az egyesítési és egy irányba terelési módját. Ezért a mi feladataink közé tartozik, hogy irányítsuk a hajtóerőként jelentkező forradalmi elégedetlenséget, és hogy kialakítsuk közös forradalmi folyamatainkat, az öngazgatást.”

Ezeztől az októberi beszélgetésektől — a tudomány, a kultúra, a politika és a gyakorlat találkozásától — várjuk céljaink megvalósításának a lehetőségeivel kapcsolatos jelzéseket.

Hogy a valóságot a lehető legkövetkezetesebben megközelíthessük, el kellene beszélgetnünk a munka felszabadításának értelmében vett alkotótevékenységről, arról, hogy a munka ne legyen pusztán a létfenntartás, a műszaki-technológiai manipuláció eszköze, hanem juttassa kifejezésre az ember alkotói egyéniségét. Ennek a kérdéskörnek a gyakorlati vizsgálatához át kellene tekintenünk a forradalom és az alkotótevékenység fejlődésének legidősebb kérdéseit. A továbbiakban beszélünk kellene az alkotótevékenységnek a munka fizikai és szellemi szférára való felosztásának megszüntetésében játszott szerepéről, az alkotótevékenységnek azokról a formáiról, amelyekben a munkásosztály válik a társadalmi gyakorlat alanyává, valamint a kultúrpolitikának azokról a kérdéseiről, amelyek a munkásosztálynak és az alkotóknak a kiemelt szerepével kapcsolatosak. Külön figyelmet kell szentelni a munka szabad cseréjének, a munkásosztály és a dolgozók kulturális tevékenységének. Mindezekben a társadalmi és kulturális átalakulásokban elsődleges szerepük van a Kommunista Szövetség vezetete szubjektív erőnek.

Egy másik kérdéscsoportban a munkának a politikai és társadalmi viszonyok manipulatív hatásától való megszabadítását foglalhatnánk össze. Ez a folyamat a szocialista demokrácia kiépítésének döntési folyamatait jellemzi, amely a deklaratív burzsoá szabadságjogok helyett a népek és nemzetiségek kultúrájának szabad és egyenjogú fejlődésében, az egyenrangú viszonyokban, a forradalmak egyedi jellegének tiszteltben tartásában jelöli meg a plurális öngazgatási érdekek egységét.

Hogy mit jelent az ilyen forradalom az emberek, a dolgozók életének megváltozása szempontjából, hogy a társadalmi változásokat mennyire is érzik saját tevékenységük eredményének, hogy gyakorlatilag milyenek is képzelik saját felszabadulásukat a társadalmi viszonyok változása következtében, és hogy miképp lehet túljutni az alkotótevékenység nélküli tengődésen, az a kérdések elemzéséből ugyanúgy ki fog tűnni, mint az, hogy mit kell tennünk a jövőben.

Elvtársak és elvtársnők!

Októberi megbeszéléseinkkel egyidőben ünnepeljük Tito elvtárs pártunk élére kerülésének negyvenedik évfordulóját. Ez mindannyiunk, az egész munkásosztály és a Kommunista Szövetség, valamint minden nemzetünk és nemzetiségünk számára rendkívüli jelentőségű esemény.

Elnökünk a munkásosztály és a világ haladó erőinek szemében a szabadságért, a társadalmi haladásért és a szocializmusért folyó harc szimbólumává vált.

Tito legfontosabb tevékenysége maga a forradalom. Egy alkalommal a következőket mondta: „A forradalom volt és maradt az élettem mozgatója egészen máig.”

Ezekben a szavakban a legteljesebben fejeződik ki életszemlélete, az összetett jelenségek lényegének megragadása, a küzdelem minden nehézsége és szépsége, a sablonoktól és a dogmáktól való megszabadulás módja. Tito elvtárs számára a marxizmus útmutatás a tevékenységhez. Sajátos körülményeinkre alkalmazva sikeresen véghezvitte a forradalmat, és elhárította az akadályokat a marxista elméletnek és gyakorlatnak a megvalósítása elől a szocializmusért folyó harc terén. Tito forradalmi elméletének és tevékenységének a humanizmus, a demokratizmus, az ember és a munka felszabadításáért folyó harc a legfontosabb jellemzője. Számára a szocializmus szakadatlan forradalmi folyamat, az öngazgatás pedig a munkásosztály történelmi érdekeinek megvalósulása, amelyek társadalmi gyakorlatunkban igazolódnak be.

Ezzel az elnökünk alkotótevékenységével és Veljko Vlahović gondolatával ösztönzött összejövettel támasztjuk alá, hogy miként a forradalmat sem lehet „bemagolni”, úgy az alkotó jellegű gondolkodás sem kötődik intézményekhez, városokhoz, területekhez, hanem az életből meríti erőt, amit ez az összejövetel is igazol.

Veljko Vlahović, a forradalmár, a kommunista közvetlenül Josip Broz hatása alatt nevelkedett. Korunk árulást jelentő mítoszaival leszámolva nagymértékben hozzájárult marxista elméletünk fejlődéséhez. A küzdelemben számtalanszor találta magát szemben azzal a kérdéssel: hogyan lehet lángralobbantani az ember vulkáni erejét, hogyan lehet összekötni a rombolás és az építés ösztönét?

Megfelelőbb alkalmat el sem képzelhettünk ennél, hogy a Veljko Vlahović nevét viselő szabadkai Munkásegyletem — a forradalmárra való emlékezés és az iránta való tisztelet jegyében — szervezi meg ezt az összejövételt, amely alkalmat ad a tudomány, a politika, a kultúra és a gyakorlat alkotó jellegű szembesülésére, valamint állandóan változó témáival lehetővé teszi az alkotó jellegű hozzájárulást mindahhoz, amire Veljko Vlahović eszméi és tevékenysége serkentettek.

Az idei Tribünt az ember forradalmának és a forradalom emberének szenteltük, („Az alkotótevékenység — ha valódi, akkor szükségszerűen forradalmi is.”) Tribününk célja, hogy munkájával, a téma megközelítési módjával mind közelebb kerüljön a valósághoz, amiben minden kölcsönösen feltételezett és egybefonódó.

Rezime

Revolucija i stvaralaštvo

Tema izlaganja Vukašina Lončara na naučnom skupu u Subotici 6—8. oktobra prošle godine je uvod u raspravu „Revolucije i stvaralaštvo”, koja je posvećena suočavanju nauke, politike, kulture i prakse, uvek sa novom temom, i sa nastojanjem da se dá stvaralački doprinos onome što je podstakla bogata misao i aktivnost Veljka Vlahovića, čije ime nosi organizator ovog sastanka: Radnički univerzitet u Subotici.

Summary

Revolution and creativity

The subject of Vukašin Lončars speech on the meeting of scientists held in Subotica, 6—8 of October in the previous year, was an introduction to a discussion „Revolution and creativity”, which was dedicated to the confrontation of science, policy, culture and practice with a new assignement. This assignement is to contribute to those achievements which were promoted by the activity of Veljko Vlahović. The organizer of the meeting was the „University of working people — Veljko Vlahović”.

(A. L.)